Ulkoministeriön asiantuntijakuuleminen hallintovaliokunnassa 13.11.

HE 169/2024 vp, kausityölain (907/2017) muutos

Sara Fahmy, oikeudellinen erityisasiantuntija

Ulkoministeriö, Maahantuloasioiden yksikkö

Työsuhteisuus kausityöviisumin myöntämisen perusteena – kerääjien asema paranee

- Esitys merkitsee sitä, että Thaimaasta ja muista viisumivelvollisista maista tulevat luonnonmarjojen kerääjät voisivat hakea kausityöviisumia satokauden ajaksi luonnonmarjojen keruuseen. Työsuhteisuuden ollessa kausityöluvan yhtenä edellytyksenä, taataan kerääjille vähimmäisansiot ja oikeudenmukaiset työolosuhteet.
- Kausityölaki antaa EU:n viisumisäännöstön ohella laajemmat työkalut kerääjien viisumiharkintaan. Kausityöviisumin mahdollinen epääminen voidaan tarvittaessa perustaa kausityölain 7 §:n mukaisesti työnantajasta johtuviin syihin.
- Kerääjien työsuhteisuus on tärkeää myös Thaimaalle. Thaimaa on reagoinut thaimaalaisten kerääjien puutteellisiin olosuhteisiin sekä alan yrityksiä koskeviin rikosepäilyihin ja vaatineet ongelmien korjaamista.
- Esitys on kolmansista maista saapuvien luonnonmarjankerääjien maahantuloon kokonaisvaltaisesti toimiva, pitkän aikavälin ratkaisu satokaudesta 2025 eteenpäin.

Satokauteen 2023 asti luonnonmarjankerääjien maahantulo tapahtui turistiviisumilla

- Thaimaalaisten kerääjien maahantulon on aiemmin voitu katsoa tapahtuvan tavallisella Schengen-viisumilla (nk. turistiviisumi), sillä heidän katsottiin jäävän työsuhteisuuden ja kausityölain ulkopuolelle.
- Syksyllä 2023 ilmeni, että suomalaiset marjayritykset ja thaimaalaiset koordinaattorit olivat satokaudelle 2023 solmineet työsopimuksia thaimaalaisten luonnonmarjankerääjien kanssa. Turistiviisumihakemusten vastaanotto keskeytettiin Suomen Bangkokin suurlähetystössä. Ulkoministeriö teki perusteellisen arvion Schengen-viisumien myöntämisen edellytyksistä luonnonmarjojen keruuseen. Arviossa otettiin huomioon vuoden 2023 satokauteen liittyvät, vakavat rikosepäilyt ja törkeää ihmiskauppaa koskevat syytteet, jotka koskevat yhteensä satoja uhreja.
- Schengen-turistiviisumia ei ole lähtökohtaisesti mahdollista myöntää henkilölle, jonka matkan tarkoituksena on työnteko Suomessa. Näin ollen UM:llä ei enää ole oikeudellista perustaa myöntää luonnonmarjankeruuseen Schengen-turistiviisumeita.

Kausityöviisumi jatkossa soveltuva maahantuloinstrumentti

- Kausityöviisumi olisi jatkossa soveltuva maahantulolupa luonnonmarjojen keräämiseen. Thai-maasta Suomeen rekrytoitujen henkilöiden luonnonmarjojen keruu on käytännössä kausiluonteista työntekoa ja ala nojaa vahvasti ulkomaalaiseen työvoimaan.
- Kerääjien työsuhteisuuden edellyttäminen maahantuloluvan myöntämiseksi toisi merkittäviä parannuksia kerääjien oikeuksiin ja sitä kautta edistäisi työperäisen hyväksikäytön ehkäisemistä ja torjuntaa alalla, jolla on esiintynyt vuosia työperäistä hyväksikäyttöä mukaan lukien ihmiskauppaa. Kyse on haavoittuvassa asemassa olevista henkilöistä, jotka tulevat usein heikoista sosio-ekonomisista lähtökohdista kotimaassaan.
- Työsuhteisuus ei poista mahdollisuutta ulkomaalaisten, kausityöviisumilla saapuvien kerääjien hyväksikäyttöön. Ulkoministeriö pitääkin tärkeänä, että luonnonmarjankerääjien maahantuloon liittyviin epäkohtiin puututaan välittömästi. Luonnonmarjojen keräämiseen liittyvää seuranta- ja kehittämistyötä on jatkettava viranomaisyhteistyössä tiiviisti. Kuluneesta kaudesta 2024 on erittäin myönteisiä havaintoja onnistuneesta viranomaisyhteistyöstä, jonka tavoitteena on ollut työperäisen hyväksikäytön ennalta ehkäiseminen.

Kiitos!